

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษา (Theories of Language Acquisition)

นักจิตวิทยาได้พยายามศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการพูดภาษาของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของเด็ก หรือจากคำถามที่ว่า เด็กได้ภาษามาอย่างไร นักจิตวิทยาแต่ละคนต่างก็เสนอความเชื่อของตนแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาการได้ภาษาของเด็กมีแนวความคิดที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 แนวความคิดคือ แนวความคิดของกลุ่มนักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) และแนวความคิดของกลุ่มนักจิตภาษาศาสตร์ (Psycholinguistics)

1. ทฤษฎีของนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism Theories)

ผู้นำในการเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ในแนวนี้ คือ สกินเนอร์ (B.F. Skinner) ซึ่งเชื่อว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาก็เหมือนกับการเรียนรู้พฤติกรรมอื่น ๆ และอธิบายว่า การเรียนรู้ภาษาเป็นการเรียนรู้จากการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning) และถูกควบคุมโดยผลของการกระทำที่ตามมา (Consequences) นั่นคือ หลังจากที่ได้เด็กได้ตอบสนอง (Response) ต่อสิ่งเร้า (Stimulus) แล้วผลของการกระทำนั้นได้รับการเสริมแรง (Reinforcement) เด็กก็จะทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก หรือถ้าคำพูดนั้น ๆ พูดออกมาแล้ว ถูกลงโทษหรือถูกเพิกเฉย เด็กจะพูดคำดังกล่าวน้อยลงและในที่สุดจะเลิกพูดคำ ๆ นั้น ดังนั้นพฤติกรรมทางภาษาของเด็กจึงถูกควบคุมจากผลที่ได้รับหลังจากที่ได้พูดคำ ๆ นั้นออกมาแล้ว (Brown, 1980)

ตัวอย่างการเรียนรู้ภาษาโดยการวางเงื่อนไข เช่น เด็กเห็นขวดนมเป็นตัวกระตุ้น (Stimulus) แล้วเด็กเปล่งเสียง คำว่า "นม" เป็นการตอบสนอง

(Response) เมื่อแม่หยิบขวดนมให้เด็กดื่ม เด็กก็จะได้รับความพึงพอใจ ซึ่งหมายถึงเด็กได้รับการเสริมแรง (Reinforcement) นั้นเอง หรืออีกกรณีหนึ่ง เช่น แม่สอนให้เด็กเรียนรู้การเรียกชื่อสิ่งของต่าง ๆ เช่น แม่ชี้ไปที่แมวพร้อมกับพูดว่า "แมว" (stimulus) และเมื่อเด็กพูดคำว่า "แมว" (Response) ได้ถูกต้อง แม่ก็จะแสดงความพึงพอใจโดยการยิ้ม ซึ่งเป็นการเสริมแรงให้เด็กพูดคำ ๆ นั้นอีก

การเรียนรู้คำต่าง ๆ ตามแนวความคิดของสกินเนอร์ เกิดขึ้นโดยการเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนอง มีการเสริมแรงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สุดในการเพิ่มอัตราการพูดของเด็ก ถ้ามีการให้สิ่งเร้า การตอบสนอง และการเสริมแรงสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมแล้ว ก็จะทำให้พฤติกรรมทางการพูดของเด็กมีแนวโน้มขึ้นเรื่อย ๆ

(Brown, 1980) สกินเนอร์ เชื่อว่า สิ่งแวดล้อมมีบทบาทต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็กมากกว่าความสามารถของเด็กเอง และถ้าเสริมแรงไม่เหมาะสมหรือน้อยเกินไป รวมทั้งภาษาของผู้ใหญ่ที่จะให้เด็กเลียนแบบไม่เพียงพอแล้ว จะทำให้การเรียนรู้ภาษาของเด็กไม่ได้ผลเท่าที่ควร สกินเนอร์แบ่งพฤติกรรมการพูด (Verbal Behavior) บนพื้นฐานของความพยายามที่จะอธิบายเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอันจะเป็นผลให้เกิดการตอบสนองออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. Mand เป็นพฤติกรรมคำพูดที่เกิดจากมีความต้องการซึ่งเป็นสิ่งเร้าภายใน (Internal Stimulus) ทำให้เกิดแรงขับ เช่น เด็กหิวอาหารมากขอข้าวหรือนม เมื่อได้รับการตอบสนองเด็กจะพูดต่อไปได้ เพราะการตอบสนองจากผู้ใหญ่เปรียบเสมือนการเสริมแรง
2. Echoic เป็นพฤติกรรมคำพูดที่เกิดจากการเลียนแบบคำพูดของผู้อื่น เช่น แม่พูดว่า "นก" ลูกจะพูดซ้ำว่า "นก" อีกครั้ง
3. Textual เป็นพฤติกรรมคำพูดที่เกิดจากการตอบสนองสิ่งเขียนหรือสิ่งตีพิมพ์ เช่น เด็กอ่านหนังสือได้ เพราะได้รับการเสริมแรงมาก่อน
4. Intraverbal เป็นพฤติกรรมคำพูดที่เกิดจากการตอบสนองคำพูดของผู้อื่น เช่น การตอบคำถาม

5. Tact เป็นพฤติกรรมการพูดที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งของต่างๆ ที่เด็กได้สัมผัส เช่น มีผู้สอนให้เด็กรู้จักสิ่งของต่างๆ เมื่อเด็กเรียกชื่อสิ่งของได้จะได้รับการเสริมแรง

งานวิจัยที่สนับสนุนแนวคิดของสกินเนอร์

บรูเนอร์ (Bruner, 1978 อ้างถึงใน ชุมพร ยงกิตติกุล, 2525) ศึกษาพฤติกรรมการพูดของมารดาที่บุตรเล็ก ๆ โดยการสังเกตและบันทึกคำพูดไว้ในเครื่องบันทึกเสียงอย่างละเอียด เมื่อนำมารีเคอเรชดู พบว่ามารดาจะถามเด็กและกระตุ้นให้เด็กเรียกชื่อสิ่งของต่าง ๆ โดยการชี้ไปที่สิ่งของหรือให้ดูรูปภาพ เมื่อเด็กบอกชื่อไม่ได้ มารดาบอกให้ก่อน มารดาจะชี้ภาพและพูดน่าจะกว่าเด็กจะพูดถูก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มารดาสอนให้เด็กรู้จักถ้อยคำต่าง ๆ ในภาษาด้วยวิธีการที่ สกินเนอร์อธิบายได้

ดิกกอรี่ (Diggory, 1972) ทำการทดลองกับเด็กโตโดยให้เด็กกลุ่มตัวอย่างเล่านิทานจากจินตนาการของตนเกี่ยวกับผู้ชาย ผู้หญิง และสัตว์ต่าง ๆ ผู้ทำการทดลองจะเสริมแรงทุกครั้งที่เด็กเล่าเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ โดยการพยักหน้าพร้อมทั้งทำเสียงยอรับในลำคอ ผลการทดลองพบว่า เด็กในกลุ่มตัวอย่างจะพูดถึงสัตว์บ่อยครั้งขึ้น

2. ทฤษฎีของกลุ่มนักจิตภาษาศาสตร์ (Psycholinguistics) ซึ่งเสนอทฤษฎี Generative Theories โดยมี ชอมสกี (Chomsky) เป็นผู้นำเสนอในแนวนี้ ชอมสกีเชื่อว่า เด็กมีความสามารถที่จะเรียนรู้ภาษามาแต่กำเนิด โดยเด็กมีเครื่องมือเรียนรู้ภาษา (Language Acquisition Device) หรือ L.A.D. ซึ่งเป็นโครงสร้างภายในที่ทำหน้าที่กลั่นของข้อมูลที่ได้รับออกมาเป็นประโยคที่มีไวยากรณ์ ชอมสกีกล่าวว่า เด็กจะรู้ภาษาโดยใช้ความสามารถของตนเองเปลี่ยนแปลง (Transform) ประโยคที่ตนได้ยินโดยการลดเสียง ลดคำ และเปลี่ยนที่สร้างหลักไวยากรณ์ใหม่ ๆ อย่างอัตโนมัติ ตามความสามารถของแต่ละคน

(Mc. Neill, cited by Brown, 1980)

เลเนเบอร์ก (Lonneberg, cited by Brown, 1980) เป็นผู้ที่
ที่เสนอทฤษฎีในแนวนี้ โดยมีความเชื่อว่า มนุษย์มีอวัยวะที่พร้อมสำหรับการเรียนรู้
ภาษา เขากล่าวว่าสมองส่วนซ้ายเป็นศูนย์กลางของความสามารถทางภาษา ถ้าสมอง
ส่วนนี้ชำรุดหลังจากวัยรุ่นตอนต้น (อายุประมาณ 12 ปี) แล้วบุคคลนั้นจะเริ่ม
เรียนรู้ภาษาใหม่ได้ยาก เพราะหลังจากวัยรุ่นตอนต้นสมองจะหยุดพัฒนา สมองส่วน
อื่นจึงไม่สามารถพัฒนาทดแทนกันได้ แต่ถ้าสมองส่วนนี้ชำรุดก่อนวัยรุ่นตอนต้น เด็กจะ
มีโอกาสเรียนรู้ภาษาได้เพราะสมองส่วนอื่นพัฒนามาทำหน้าที่แทน

งานวิจัยที่สนับสนุนแนวคิดของ ชอมสกี

สเตรเยอร์ (Strager, cited by Miller 1951) ศึกษาฝาแฝดที่
เรียนรู้ภาษาพูดในโอกาสต่างกัน โดยคนแรกเริ่มฝึกพูดเมื่ออายุ 84 สัปดาห์ และ
คนที่สองฝึกพูดเมื่ออายุ 89 สัปดาห์ และปรากฏว่า เด็กคนแรกเรียนรู้ได้เร็วกว่า
เด็กคนที่สอง ต่อมาอีกหลายเดือนพบว่า เด็กทั้ง 2 คนพูดได้เท่ากัน แสดงให้เห็นว่า
เด็กที่มีวุฒิภาวะสูงกว่าจะเรียนรู้และพูดภาษาได้เร็ว เพราะมีโครงสร้างภายใน
เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษาอยู่แล้ว

บราวและเบอร์โก (Brown and Bergo, 1960 อ้างถึงใน กาญจนา
ไพศาลพานุมาศ, 2529) ศึกษาการใช้โครงสร้างประโยคของเด็กนักเรียนชั้น
ประถมปีที่ 1 ปีที่ 2 ปีที่ 3 โดยการใช้หยางค์ไร้ความหมาย ทดสอบว่า เด็กใช้คำ
ประเภทต่าง ๆ (Part of Speech) สร้างประโยคได้ถูกต้องตามไวยากรณ์หรือไม่
ไม่ ตัวอย่างเช่น ให้ประโยคนำมาก่อนว่า

1. ฉันกำลังคิดเกี่ยวกับเรื่อง "เล็ยะ"
2. ฉันต้องการที่จะ "เล็ยะ" หนังสือ

แล้วให้เด็กหาคำเติมคำว่า "เล็ยะ" ในประโยคที่ 1, 2 หมายถึง
อะไร ถ้าในประโยคแรกเด็กเติมคำว่า "ฉันกำลังคิดเกี่ยวกับเรื่องเงิน" และใน
ประโยคหลังเติมคำว่า "ฉันต้องการที่จะซื้อหนังสือ" แสดงว่าเด็กสามารถเรียนรู้
โครงสร้างทางไวยากรณ์ว่า คำว่า เล็ยะ ในประโยคแรกเป็นตำแหน่งของคำนาม

และในประโยคสองเป็นตำแหน่งของคำกริยา เขาจึงเติมคำว่า "ซื้อ" ลงไป
 บรรวและเบอร์โกจึงสรุปว่า การที่เด็กสามารถใช้ชนิดของคำได้ถูกต้องตรงกับชนิด
 ของคำที่กำหนดมาให้ แสดงว่าเด็กเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาด้วยตนเอง โดยใช้
 โครงสร้างภายในที่มีอยู่

เบรน (Braine, 1963) ศึกษาคำพูดของเด็กอายุ 18 เดือน โดย
 เฉพาะเกี่ยวกับคำผสมที่เด็กใช้ พบว่า คำ 2 คำที่เด็กนำมาผสมกันมี 2 ประเภท
 คือ คำพิวอท (Pivot word) และคำเปิด (open word) คำพิวอทคือ คำที่มี
 ตำแหน่งแน่นอนคือ อาจอยู่หน้าหรือหลังคำเปิด คำพิวอทมีอยู่ไม่มากแต่จะถูกใช้ซ้ำ ๆ
 เช่น คำว่า no-, more-, ส่วนคำเปิดก็คือคำที่นำมาผสมกับคำพิวอท เบรนพบว่า
 คำผสมที่เด็กใช้เป็นคำที่ใหญ่ไม่เคยพูดมาก่อนเลย เช่น คำว่า "no down" ซึ่ง
 หมายถึง "อย่าวางฉัน" "no mama" หมายถึง "ฉันไม่ไปหาแม่" หรือ "air
 plane" หมายถึง เครื่องบินผ่านไป" เขาจึงตั้งข้อสังเกตว่า เด็กจะสร้างคำ
 ผสมตามความเข้าใจของตน และมีโครงสร้างใกล้เคียงกับที่เด็กได้ยิน ซึ่งแสดงว่า
 เด็กมีโครงสร้างทางไวยากรณ์ของตนเอง จึงสามารถสร้างคำผสมใหม่ ๆ ได้

บราวน์และเบลลูกี (Brown and Bellugi, 1971) ศึกษาวิธี
 การสร้างประโยคของเด็กอายุ 1 1/2 - 3 ปี พบว่า เด็กสร้างประโยคที่มี
 ไวยากรณ์ต่างจากผู้ใหญ่ เช่น "A this truck" เขาจึงสรุปว่า เด็กทุกคน
 สามารถเข้าใจและสร้างประโยคที่ตนไม่เคยได้ยินมาก่อนได้ เพราะการพูดของเด็ก
 เกิดจากโครงสร้างซึ่งเป็นแบบแผนที่นำไปใช้ได้ตลอดไป

ทฤษฎีการได้ภาษาทั้ง 2 แนว ต่างก็มีเหตุผลสนับสนุนความเชื่อของตน
 ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็กน่าจะต้องอาศัยทั้ง 2 ทฤษฎีประกอบ
 เข้าด้วยกันตัวอย่างเช่น ในการเรียนรู้คำซึ่งเป็นสิ่งที่มีมนุษย์สมมุติขึ้นแหล่งต่าง ๆ และ
 แตกต่างกันไปในแต่ละภาษานั้น ถือเอาการยอมรับของบุคคลในสังคมเป็นตัวกำหนด
 ดังนั้นเด็กจะเรียนรู้คำต่าง ๆ ได้ก็ต้องอาศัยการเรียนรู้จากบุคคลแวดล้อม เช่น พ่อ
 แม่ และได้รับการเสริมแรงจากบุคคลเหล่านั้นด้วย ยิ่งถ้าได้รับการเสริมแรงที่
 เหมาะสม และมีแบบอย่างภาษาที่ดี เด็กก็จะเรียนรู้ได้เร็วและถูกต้อง ส่วนการที่

เด็กสามารถนำคำต่างๆมาสร้างประโยค หรือสามารถเข้าใจประโยคที่มีไวยากรณ์ต่างๆ กันได้นั้น ก็น่าจะเป็นเพราะ เด็กมีโครงสร้างภายในสมองที่สามารถเข้าใจและสร้างไวยากรณ์ได้ และความสามารถนี้เองเป็นความสามารถที่ทำให้มนุษย์เราแตกต่างจากสัตว์

ดังนั้น การเรียนรู้ภาษาของเด็กจึงต้องอาศัยทั้งการเลียนแบบ และการเสริมแรง ตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมนิยม และยังต้องอาศัยวุฒิภาวะทางสมอง หรือโครงสร้างภายในเกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษา ตามแนวทฤษฎีของนักจิตภาษาศาสตร์

พัฒนาการด้านภาษาของเด็ก

มีทฤษฎีหลายทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาของเด็ก ที่อธิบายว่า เด็กเรียนรู้ภาษาแม่อย่างไร ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Interaction Theory) เป็นที่ยอมรับกันมากที่สุด ทฤษฎีนี้กล่าวว่า คนเรามีความสามารถในการเรียนรู้ภาษาแม่แต่กำเนิด พัฒนาการทางภาษานั้นเกิดจากการที่เด็กมีความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ในสังคมรอบตัว เด็กจะสร้างระบบภาษาหรือระบบการพูดของตัวเองขึ้นมา โดยมีแม่หรือคนใกล้ชิดคอยช่วยเหลือโต้ตอบเป็น ะบบอย่าง เมื่อเด็กมีความรู้รอบตัวมากขึ้น ระบบภาษาของเด็กจะค่อยๆ พัฒนาขึ้น จนกระทั่งเป็นระบบเสียงและระบบภาษาแบบผู้ใหญ่ พัฒนาการทางภาษานี้เป็นขั้นตอนซึ่งเหมือนกันหมด ไม่ว่าจะ เป็นเด็กชาติใด ภาษาใด จะแตกต่างกันตรงรายละเอียดที่เป็นลักษณะ เฉพาะของภาษาใดภาษาหนึ่งเท่านั้น พัฒนาการทางภาษาและการพูดของเด็ก เริ่มจากการที่เด็กส่งเสียงเมื่อแรกเกิด เพื่อให้ผู้อื่นทราบความต้องการ เช่น หิวไม่สบาย ฯลฯ ต่อมาเด็กจะเปล่งเสียง เล่นเสียง และส่งเสียงอ้อแอ้กับตนเอง ในขณะที่เด็กได้ยินเสียงของตนเอง และเพลิดเพลินกับเสียงที่ได้ยินนั้น เด็กอายุราว 2 เดือน จะสามารถทำเสียงสระต่างๆจากลำคอ จนอายุ 5-6 เดือนจึงมีการพัฒนาขึ้นมาอีกขั้นหนึ่งเป็นการรู้จักเลียน

เสียงของคนอื่นเด็กจะส่งเสียงโต้ตอบกับเสียงที่ได้ยินและเลียนแบบเสียงนั้น ในช่วงอายุ 7-9 เดือน เด็กจะเปล่งเสียงพยัญชนะ เช่น "มา, ปา, ตา, ซ้ำๆ ได้ ถ้าเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีคนพูดกับเด็ก โดยเฉพาะถ้าแม่เป็นคนข้างพูด ข้างสอน เด็กจะรู้จักโยงความหมาย คำพูด หรือชื่อที่เขาได้ยินกับคน, สิ่งของ และกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วจึงเริ่มพูดเป็นคำที่มีความหมายเมื่ออายุราว 10-18 เดือน เป็นคำโดดก่อนที่จะรู้จักพูดตามคำท้าย หรือวลีที่ผู้ใหญ่พูดด้วย (Echolalia) เด็กบางคนอาจจะพูดซ้ำกว่านี้ แต่อย่างไรก็ตาม เด็กไม่ควรจะพูดเป็นคำที่มีความหมายได้ซ้ำกว่า 2 ปี ในช่วงนี้เด็กจะออกเสียงสระและพยัญชนะชัดบ้าง ไม่ชัดบ้าง ทั้งนี้เพราะเด็กยังไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการเชื่อมโยงเสียงที่ได้ยินกับการควบคุมกล้ามเนื้อที่ใช้เปล่งเสียงพูดให้ประสานงานกันอย่างแม่นยำ

เด็กส่วนใหญ่จะมีพัฒนาการทางภาษาการพูดเป็นไปตามลำดับขั้นเหมือนกัน แต่ความเร็ว ช้าแตกต่างกันในอัตราการพัฒนาการ ไม่จำเป็นว่าเด็กช่วงอายุเดียวกันจะต้องพูดได้ชัดเจนหรือรู้คำศัพท์ในจำนวนเท่าเทียมกัน (นิตยา คชภักดี, รจนา ทรรทรานนท์, 2530)

อายุ	พัฒนาการด้านการรับรู้ภาษา	พัฒนาการด้านการแสดงออกและพูด
2 เดือน	สนใจเวลามีคนมาใกล้ และพูดคุ้ยด้วย	- สบตา ยิ้ม ส่งเสียงอ้อแอ้
3-4 เดือน	หันหาเสียงพูด	- ส่งเสียงโต้ตอบ ทำเสียง <u>อาอ้อ</u> หัวเราะเสียงดัง
6-9 เดือน	หันหาเสียงกระดิ่งข้าง ๆ, บนและล่าง	- เล่นเสียงสูงต่ำ เริ่มมีเสียงพยัญชนะ
10-12 เดือน	ทำตามคำสั่งง่าย ๆ 1 ชั้น โดยทำตามทางประกอบคำสั่ง	- เปล่งเสียงซ้ำๆ เลียนเสียงพูดพูดอย่างมีความหมาย 1 คำ
12-15 เดือน		- พูดคำโดดที่มีความหมาย 3-6 คำ พูดเลียนคำท้าย

- 15-18 เดือน ทำตามคำสั่งง่าย ๆ ได้ 1 - พูดคำที่มีความหมาย 1-2 คำติดกัน
ขึ้น ชื่อวัยวะร่างกายตามบอกได้
- 2 ปี เข้าใจบน ล่าง ข้าง ๆ - พูดเป็นวลี 2-3 คำ คำพูดอาจไม่
ชัดและตะกุกตะกัก แต่คนในครอบครัวฟังเข้าใจประมาณครึ่งหนึ่ง
- 3 ปี รู้จักเพศของตนเอง - พูดเป็นประโยค 3-4 คำได้ มักใช้
เฉพาะคำสำคัญที่เป็นเนื้อหา เช่น
คำนาม กริยา บางคำอาจไม่ชัด
แต่คนทั่วไปฟังพอเข้าใจ
- 4 ปี เข้าใจคำวิเศษณ์ เช่น ร้อน - พูดเรียงลำดับคำในประโยค ได้ถูก
เย็น ใหญ่ เล็ก รู้จักสี 4 สี เล่าเรื่องให้คนทั่วไปฟังเข้าใจได้
คำพูดส่วนใหญ่ชัดเจน ยกเว้น
ส ร ล ษ
- 5 ปี เข้าใจความหมายของคำ - ใช้ไวยากรณ์ได้ถูกต้อง อธิบาย
ศัพท์คำตรงข้ามและคำเหมือน ความหมายได้ พูดชัดเกือบทั้งหมด

๕

พัฒนาการทางภาษาของเด็ก กิตติยวดี บุญชื่อ (2520) ได้กล่าวถึง
พัฒนาการการพูดของเด็กไทยไว้อย่างเด่นชัด เป็นลำดับขั้น โดยแบ่งออกเป็น 6
ระยะ คือ

1. ระยะตาม เป็นระยะระหว่าง 1-2 ปี เป็นการพูดเลียนแบบโดย
ไม่เข้าใจความหมาย และจะค่อย ๆ พัฒนาคำศัพท์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง คำ
แรกของเขาจะเป็นคำนามที่ใช้ในความหมายทั่ว ๆ ไป เช่น ผู้ชายทุกคนคือ "พ่อ"
และผู้หญิงทุกคนคือ "แม่" หรือบางครั้งเด็กจะใช้สัญลักษณ์แทน โดยใช้ท่าทาง
ประกอบ เช่น แทนที่จะเรียก "ต่าง" (ชื่อสุนัข) ให้มาหา เด็กก็อาจจะออกเสียงว่า
"บ๊อ ก ๆ" พร้อมกับยกมือ เด็กสามารถชี้ หู ตา จมูก ปาก ผม ตามคำสั่งได้

นักจิตวิทยาได้ให้ชื่อขั้นนี้ว่า เป็นขั้น One-Word Sentence หรือ Single Sentence Stage หรือ Holophrase

2. ระยะติด หรือ Early Sentence Stage เป็นระยะประมาณ 2-3 ปี เด็กเริ่มเข้าใจความหมายมากขึ้น และสามารถพูดได้โดยใช้คำๆเดียว หรือ 2 คำในความหมายแทนประโยคทั้งประโยค แม้จะยังไม่รู้รูปไวยากรณ์แต่อย่างใด ประโยคเดียวกันนี้จะมีคความหมายต่างๆกันในแต่ละโอกาส เช่น เมื่อเด็กพูดว่า "ไป" อาจหมายถึงให้ผู้ฟังออกไปห่าง ๆ หรืออาจหมายความว่า เด็กอยากออกไปเที่ยว ซึ่งสังเกตได้จาก กริยาท่าทางของเด็กที่ใช้ประกอบการพูดในขณะนั้น ชนิดของคำที่เด็กใช้พูดในระยะแรกนี้ประกอบด้วย คำนาม สรรพนาม กริยา แต่อยู่ในขอบเขตที่จำกัด

3. ระยะคิด หรือ Short Sentence Stage เป็นระยะระหว่างอายุ 3-5 ปี เด็กเริ่มคิดที่จะลองพูดคำที่รู้จัก วงศัพท์ของเด็กขยายมากขึ้นซึ่งมีผลให้เด็กสามารถพูดโต้ตอบให้เข้าใจได้ ขั้นนี้เด็กสามารถใช้คำคุณศัพท์ที่บอกลักษณะได้ เช่น คุณศัพท์บอกสี ขนาด จำนวน ความรู้สึกดี เลว สวย คำกริยาวิเศษณ์ เช่น นั้น นี้ เร็ว ช้า

4. ระยะคั้น หรือ Complete Sentence Stage เป็นระยะระหว่างอายุ 5-8 ปี เด็กวัยนี้สามารถคิดค้นคำที่ตนรู้จักมาผูกเป็นประโยคยาว ๆ ได้ โดยที่เด็กเองก็เข้าใจในสิ่งที่ตนพูด ประโยคประกอบด้วยคำประมาณ 6-8 คำ ลักษณะประโยคถูกต้องตามรูปไวยากรณ์ที่ใช้ในชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ คำที่ใช้ในประโยคจะพบ คำสรรพนาม บุรพบท สันธาน และคำนำหน้านาม

5. ระยะปน เป็นระยะระหว่าง 6-8 ปี ความคิดของเด็กขยายออกไป ซึ่งทำให้การพูดของเด็กสับสนบ้างในบางครั้ง

6. ระยะโปร่ง เป็นระยะตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไป ความรู้เกี่ยวกับศัพท์ของเด็กขยายกว้างออกไป ทำให้สามารถคิดและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น เด็กเริ่มใช้ภาษาพูดได้อย่างคล่องแคล่ว ประโยคเพิ่มความซับซ้อนและมีความหมายมากขึ้น และกว้างขึ้น

จะเห็นได้ว่า เด็กในช่วง 3-5 ปี จะเริ่มลองใช้คำศัพท์ที่ตนรู้จัก ขยายวงศัพท์ออกไปการใช้คำของเด็กในระยะนี้อาจจะสับสน เข้าใจบ้าง ไม่เข้าใจ บ้าง ซึ่ง Blumenthal (1970) กล่าวว่า "การพูดของเด็กจะเริ่มจากการเลียนแบบ เรียกว่า การพูดโดยผิวเผิน (External Speech) ต่อมาเขาจะคิดคำขึ้นมาใช้เอง ในตอนนี้การพูดก็จะสัมพันธ์กับความคิดมากขึ้น เรียกว่าการพูดที่เกิดขึ้นภายใน (Internal Speech)

ในทัศนะของ Piaget (อ้างถึงใน มณีรัตน์ สุกโชติรัตน์, 2531) เขาเชื่อว่า การเรียนรู้ภาษาในระยะแรก ๆ เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก อันส่งผลให้มีความสามารถที่จะเลียนเสียงพูดตามผู้อื่น และ เข้าใจมโนทัศน์ต่างๆ และจากภาษานี้ทำให้เด็กพัฒนาความคิด รู้จักคิดเป็นสัญลักษณ์ทางภาษา และรู้จัก แปลความคิดออกเป็นภาษาที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจ ภาษาเป็นกุญแจที่จะนำไปสู่การ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) นั่นคือ จะทำให้เด็กค่อย ๆ เริ่ม เปลี่ยนแปลงจากการมีทัศนะที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) ไปยัง สังคมภายนอก เนื่องจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ที่สำคัญคือการติดต่อสื่อสารกัน ด้วยภาษาทำให้เด็กได้เรียนรู้และเปลี่ยนทัศนะและแนวคิดกับผู้อื่นเพียเจต์ (Piaget) และนักวิจัยแนวเพียเจต์มีความเห็นว่า การปฏิสัมพันธ์ทางภาษา (Language Interaction) จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาสติปัญญา พัฒนาระดับการรู้เข้าใจได้เร็วขึ้น พัฒนาการคิดของเด็กให้มีเหตุผลยิ่งขึ้น

ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพูดของเด็ก

ลำดับขั้นของพัฒนาการในการพูดของเด็กทุกคน จะเป็นไปในทำนองเดียวกัน แต่อัตราการพัฒนาในการพูดของแต่ละคนจะแตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. อัตราการเจริญเติบโต (General Growth Rate)

เด็กบางคนจะมีอัตราการพัฒนาร่างกายและจิตใจ เร็ว หรือช้ากว่า

ปกติ เด็กที่มีอัตราพัฒนาการทางร่างกายเร็วกว่าปกติ อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง (Organs of Speech) จะพัฒนาเร็วขึ้น ช่วยให้เด็กพร้อมที่จะพูดเร็วขึ้น ในทางตรงข้าม เด็กที่มีพัฒนาการทางร่างกายช้ากว่าปกติ พัฒนาการทางการพูดจะช้าไปด้วย อย่างไรก็ตาม โครว์และโครว์ (Crow and Crow, 1966) อ้างว่า หากพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กเหล่านี้ไม่เร่งรัดเด็กมากเกินไป แต่ให้เวลาเด็กในการฝึกพูด เด็กเหล่านี้จะสามารถพูดได้ทันเพื่อนในวัยเดียวกัน เมื่ออายุ 6-7 ปี ยกเว้นในระยะเวลาที่การพูดช้านั้นมีสาเหตุเนื่องจากความบกพร่องทางด้านสมอง เด็กจะไม่ประสบผลสำเร็จในด้านการสื่อความติดกับผู้อื่น

2. สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ความใกล้ชิดของสมาชิกในครอบครัว ช่วยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัวตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีแรกที่เด็กเริ่มเรียนเสียงที่ได้ยิน และเริ่มเรียนรู้คำและความหมายของคำ แม้จะเป็นบุคคลที่เด็กใกล้ชิดด้วยมากที่สุด หากแม่ได้คุยกับลูกด้วยน้ำเสียงที่อ่อนโยน เด็กจะเกิดความรู้สึกอบอุ่น ซึ่งจะกลายเป็นสิ่งเร้าให้เด็กอยากโต้ตอบเสียงของแม่อีก ผลการวิจัยหลายเรื่องพบว่า เด็กกำพร้าที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า มีพัฒนาการทางภาษาช้ากว่าเด็กที่มีพ่อแม่เลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด เช่น งานวิจัยของ สวนาพรพัฒนกุล เรื่อง พัฒนาการทางถ้อยคำของนักเรียนในโรงเรียนของสถานเลี้ยงดูเด็ก เปรียบเทียบกับนักเรียนในโรงเรียนสามัญระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 พบว่า พัฒนาการทางภาษาของนักเรียนในโรงเรียนสามัญจะสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนของสถานเลี้ยงเด็กทั้งสองประเภท

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2519) อ้างว่า "มีการวิจัยที่แสดงความจริงว่าในครอบครัวที่มีลูกหลายคน คนโตกับคนสุดท้องมักพูดเก่ง เพราะเมื่อคนโตเกิดพ่อแม่ตื่นเต้นเอาใจใส่มาก คนสุดท้องมีโอกาสเลียนแบบจากพี่มากคน

3. ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในที่นี้หมายถึง ฐานะทางการเงิน การศึกษาและอาชีพครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี เป็นเครื่องชี้ได้ ว่า สามารถจะจัดหาประสบการณ์ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการทางด้านภาษา ให้กับเด็กได้ สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก จะเป็นสิ่งเร้าอย่างดีต่อการฝึกพูดของเด็ก เช่น หนังสือ ของเล่น การท่องเที่ยว ฯลฯ การที่แม่ชี้ชวนให้เด็กดูรูปภาพในหนังสือ หรือเล่านิยายสารให้ฟังหรือเล่นของเล่นกับเด็กช่วยให้เด็กรู้จักคำศัพท์และสามารถพูด เป็นประโยคได้ถูกต้องเร็วขึ้น เออร์วิน (Irwin, 1967) ได้ทดลองเรื่องผลของการ อ่านเรื่องให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอต่อการออกเสียงของเด็กเล็กโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 34 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง การทดลองเริ่มเมื่ออายุ 13 เดือน และสิ้นสุดเมื่ออายุ 30 เดือน เด็กในกลุ่มทดลองจะได้ฟังนิทานจากผู้เป็นแม่ อย่างสม่ำเสมอ ผลปรากฏว่า เมื่อเด็กอายุ 17 เดือน ความแตกต่างในการออก เสียงระหว่างเด็ก 2 กลุ่มมีน้อย แต่หลังจากนั้นแล้ว คะแนนการออกเสียงของเด็ก ในกลุ่มทดลองจะดีขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเห็นได้ชัด

ในปัจจุบันของเล่นเด็กมีมากมาย ซึ่งล้วนแต่มีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนา การด้านต่าง ๆ ของเด็กทั้งสิ้น พ่อแม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะมองเห็นความสำคัญ ของพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก เข้าใจว่าของเล่นมีส่วนช่วยพัฒนาการเด็กใน ทุกด้าน ประมวล คัดดินสัน (2520) ได้อ้างถึงการทดลองของ ฮัลท์ (Hult) ที่ ทดลองกับเด็กอายุ 3-5 ปี ให้มีโอกาสเล่นกับของเล่นซึ่งต้องใช้ความคิดประดิษฐ์ และรู้จักสำรวจ ต่อมาอีก 4 ปี ได้ทดสอบบุคลิกภาพและความคิดสร้างสรรค์ ปรากฏว่าเด็กที่เคยได้เล่นโดยใช้ความคิดทำคะแนนสูงกว่าเด็กที่ไม่เคยเล่น ผลการ ทดลองนี้แสดงให้เห็นว่าเด็กที่ได้เล่นแบบสร้างสรรค์เมื่ออายุยังน้อยจะมีความอยากรู อยากรู้เห็นติดตัวไปอีกนาน

ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมักจะมองเห็นความสำคัญของการ พักผ่อนการที่สมาชิกได้ทำกิจกรรมร่วมกันในวันหยุด เช่นการเที่ยวนอกบ้านด้วยกัน การ ได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่นอกบ้าน ทำให้เด็กขยายประสบการณ์ออกไปอย่างกว้างขวาง

และช่วยให้เด็กได้ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์และการฝึกพูด

ในทางตรงกันข้าม เด็กที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำย่อมไร้โอกาสที่จะได้รับสิ่งต่าง ๆ ประสบการณ์ของเด็กย่อมจำกัด จำกัดไปถึงภาษาที่เด็กพูดด้วย เพราะการที่เด็กต้องอยู่และเล่นกันเองในหมู่เด็กวัยใกล้เคียงกัน โอกาสที่จะเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ หรือเลียนแบบการพูดประโยคของผู้ใหญ่น้อย ดังนั้นเด็กกลุ่มนี้จึงมีพัฒนาการทางการพูดล่าช้ากว่าเด็กในกลุ่มแรก นอกจากนี้เป็นที่สังเกตได้ว่า พ่อแม่ของเด็กในกลุ่มนี้ยังมีภาษาพูดที่ด้อยกว่าพ่อแม่ของเด็กกลุ่มแรกทั้งการออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน คำศัพท์ที่ใช้หรือการผูกประโยค เด็กจึงได้รับแต่ตัวอย่างที่ไม่ถูกต้อง ทั้งลักษณะการพูดยังไม่เร้าให้เด็กได้โต้ตอบ ไม่ต้องการคำตอบและความคิดเห็นของเด็ก

4. ระดับสติปัญญา

เป็นที่กล่าวมานานแล้วว่า พัฒนาการทางภาษา และสติปัญญานั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างแน่นแฟ้น นักจิตวิทยาที่สำคัญหลายท่านต่างเห็นความสำคัญของภาษาและระดับสติปัญญา ดังนั้น ข้อทดสอบหลายชุดที่จะทำขึ้นเพื่อวัดระดับสติปัญญาจะเกี่ยวข้องกับทางด้านภาษา เช่น Binet, Wisc ศรียา ประภัสสรนิยมธรรม (2519) ได้อ้างงานวิจัยของ เออร์วิน (Irwin) ที่ได้ศึกษาเด็กพิการทางสมองพบความสัมพันธ์ในทางบวกระหว่างระดับสติปัญญาและภาษาพูด นั่นคือ สติปัญญายิ่งต่ำเท่าใด ภาษาพูดก็ยิ่งเลวเท่านั้น ส่วนเด็กที่มีสติปัญญาดี เฉลียวฉลาด จะมีความสามารถทางภาษาดีเยี่ยม ทั้งในด้านจำนวนคำศัพท์ ตลอดจนความสามารถในการใช้ประโยคยาว ๆ ได้อย่างถูกต้อง โครว์ และโครว์ (Crow and Crow, 1966) ได้กล่าวว่า เด็กที่มีระดับสติปัญญาสูงจะเริ่มพูดเร็วกว่าเด็กปกติประมาณ 4 เดือน เด็กเหล่านี้ไม่เพียงแต่เริ่มพูดเร็ว ยังสามารถพัฒนารูปแบบของภาษาพูดได้เร็วด้วย

อย่างไรก็ตาม สติปัญญาและภาษานั้น จะสัมพันธ์กับลักษณะทางพันธุกรรม (Heredity) และสิ่งแวดล้อม (Environment) ดังนั้น การที่จะพิจารณา

สติปัญญาหรือภาษาของเด็กมักจะต้องพิจารณาในด้านพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อมที่เด็กเติบโตมาประกอบด้วย

5. เพศ

การศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างทางเพศ ที่มีผลต่อการพูดของเด็ก ส่วนใหญ่พบว่า เด็กหญิงมีความสามารถเหนือกว่าเด็กชายในเกือบทุกด้าน แมคคาร์ธีย์ (McCarthy, 1960) ได้อ้างถึงการศึกษานี้ของเวลล์แมน และคนอื่น (Wellman and other) พบว่า เด็กหญิงออกเสียงพยัญชนะได้ดีกว่าเด็กชาย เจอร์ซิลด์ และ ริทซ์แมน (Jersild and Ritzman) พบว่า เด็กหญิงมีความสามารถเหนือกว่าเด็กชายในด้านจำนวนคำที่ใช้พูด เดวิส (Davis) และยัง (Young) มีความเห็นพ้องกันว่า ตั้งแต่ระยะก่อนวัยเรียนจนถึงอายุ $9\frac{1}{2}$ ปี เด็กหญิงยังคงเหนือกว่าเด็กชายในการออกเสียง การใช้คำ ความยาวและความซับซ้อน ตลอดจนความถูกต้องของรูปประโยค เด็กหญิงใช้คำสรรพนามและคำสันธานมากกว่าเด็กชาย แต่ใช้คำแสลงน้อยกว่า ทั้งเดวิสและยังเห็นว่า ความแตกต่างระหว่างเพศในการพูดนั้นจะปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน ในกลุ่มเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอีกมากมาย ที่มีผลต่อขีดความสามารถในการพูดของเด็ก เช่น สุขภาพ การพูด 2 ภาษาในครอบครัว ฯลฯ แต่ เฮอร์ล็อก (Hurlock, 1972) ให้ความเห็นว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวแปรในการพูดนั้นเป็นสิ่งที่ควบคุมได้ แม้แต่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ซึ่งต้องการให้ลูกของตนเรียนรู้ที่จะพูดได้อย่างคล่องแคล่ว สามารถกระตุ้นให้เด็กอ่านหนังสือที่ดี ได้ฟังรายการวิทยุและดูรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ได้ และแม้แต่พ่อแม่เองก็สามารถปรับปรุงตัวเองให้พูดได้ถูกต้องด้วยการอ่านหนังสือ ฟังวิทยุ และดูโทรทัศน์เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้

จำนวนคำที่เด็กรู้จัก

คำศัพท์ที่เด็กรู้จักและใช้บ่อยจะแบ่งได้เป็น 2 พวก คือ คำศัพท์ทั่วไป และคำศัพท์เฉพาะ (Hurlock, 1972)

1. คำศัพท์ทั่วไป แบ่งย่อยออกเป็น 5 ชนิด คือ

คำนาม เป็นคำพวกแรกที่เด็กใช้โดยเริ่มจากพยางค์เดี่ยวก่อน เด็กจะเรียนรู้จากเสียงที่เด็กชอบก่อน

คำกริยา เป็นกลุ่มคำต่อมาที่เด็กเรียนรู้ โดยเฉพาะคำแสดงอาการ ได้ชัดเจน เช่น กิน นอน ร้อง

คำคุณศัพท์ เด็กเริ่มใช้คำประเภทนี้ จะเป็นคำพวก ดี ไม่ดี ร้อนหนาว ซึ่งใช้กับคน สัตว์ และของเล่นเป็นส่วนมาก

คำกริยาวิเศษณ์ คำประเภทนี้ใช้กันมากพอ ๆ กับคำคุณศัพท์ คำที่เด็กเริ่มใช้มักเป็น ที่ไหน ที่นี่

คำบุพบทและสรรพนาม คำประเภทนี้เป็นคำชุดสุดท้ายที่เด็กเลือกใช้ เพราะค่อนข้างยากสำหรับเขา เด็กจะรู้ถึงงในการใช้คำว่า นั่น เธอ เขา เด็กจึงเลี่ยงใช้การเรียกตัวเองและบุคคลอื่น แทนสรรพนามไปเลยเช่น ตี๊กตานิของป้อมตัวนั้นของปูก คำสรรพนามแทนบุรุษที่ 1 ตัวแรกที่เด็กใช้เป็นคือ หนู

2. คำเฉพาะ (Special Vocabularies) หมายถึงคำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจง และใช้ได้บางสถานการณ์เท่านั้น ในวัยเด็กตอนต้นเป็นระยะที่เด็กมุ่งพัฒนากับการใช้คำโดยทั่วไป จากวัย 3 ขวบขึ้นไป คำเฉพาะต่าง ๆ เริ่มมีบทบาทควบคู่ไปกับการใช้คำทั่วไป คำเฉพาะดังกล่าวจะพัฒนาการไปตามวัยคือ

คำเกี่ยวกับจรรยา มารยาท ได้แก่ คำขอบคุณ ขอโทษ สวัสดี

คำเกี่ยวกับสี เด็กส่วนมากจะรู้จักสีเมื่ออายุ 4 ปี

คำเกี่ยวกับตัวเลข เด็กจะสามารถนับเลขได้ประมาณ 5 ปี

คำเกี่ยวกับเวลา ประมาณ 6 หรือ 7 ปี เด็กจะรู้ความหมายของ

เวลาเช้า กลางวัน เย็น ฤดูร้อน ฤดูหนาว .

คำเกี่ยวกับเงิน เด็กอายุ 4-5 ปี จะเริ่มเรียนรู้ค่าของเงิน โดยเชื่อมโยงกับสีและขนาดของเหรียญ

จากคำประเภทต่าง ๆ ที่เด็กรู้จักได้มีผู้ศึกษาถึงจำนวนคำที่เด็กรู้จัก ผู้ที่เริ่มทำการศึกษาพัฒนาการทางถ้อยคำเป็นคนแรกคือ มาดอราห์ สมิท (Madorah Smith, 1926 อ้างถึงใน ดาร์ณี อุทัยรัตนกิจ, 2520) โดยวัดความเข้าใจคำของเด็กอายุ 8 เดือน ถึง 6 ปี จำนวน 244 คน คำที่ใช้ทดสอบเลือกทุกๆ คำที่ 20 จากบัญชีคำของ ธอร์นไดค์ (Thorndike) ๕10,000 คำ ซึ่งมีความถี่ในการใช้สูงสุด แล้วนำคำเหล่านั้นมาเลือกอีกครั้ง ได้คำ 203 คำ นำไปทดสอบเด็กโดยให้เด็กดูรูปภาพ สิ่งของหรือถามคำถามเพื่อให้เด็กพูดตัวอย่างคำที่ทดสอบ เช่น

ข้อ 1 Button ให้เด็กดูกระดุมธรรมดาที่มีรู 2 รู แล้วถามว่าคืออะไร

ข้อ 40 Strawberry ให้เด็กดูรูป สตรอเบอรี่ แล้วถามว่าคืออะไร

จำนวนคำที่เด็กเข้าใจจาก 200 คำ จะคูณด้วย 20 เพื่อประมาณจำนวนคำที่เขาเข้าใจทั้งหมด พบว่า เด็กมีความเข้าใจคำเพิ่มตามระดับอายุ เด็กจะเริ่มเข้าใจคำเมื่ออายุ 10 เดือน และพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ดังนี้

อายุ	จำนวนคำโดยประมาณ
8 เดือน	0
10 เดือน	1
1 ปี	3
1 ปี 3 เดือน	19
1 ปี 6 เดือน	22
1 ปี 9 เดือน	118
2 ปี	272
2 ปี 6 เดือน	446
3 ปี	896

<u>อายุ</u>	<u>จำนวนคำโดยประมาณ</u>
3 ปี 6 เดือน	1,222
4 ปี	1,540
4 ปี 6 เดือน	1,870
5 ปี	2,072
5 ปี 6 เดือน	2,289
6 ปี	2,562

จากการศึกษาครั้งนี้ สมิตยังได้วิเคราะห์ค่าจากการบันทึกการสนทนาของเด็ก 88 คน ขณะเล่นตามสนาม พบว่าใน 1 ชั่วโมง เด็กอายุ 2 ปี จะพูดได้เฉลี่ยประมาณ 50 คำ และอายุ 4 ปี พูดได้เฉลี่ยประมาณ 400 คำ

แมคคาร์ธี (McCarthy, 1930) ศึกษาคำพูดของเด็กชายหญิง อายุ 18 เดือน ถึง 54 เดือน จำนวน 140 คน แบ่งอายุเป็น 7 ระดับ แต่ละระดับเท่ากับ 6 เดือน เด็กที่มีเซวาร์ปัญญาาระดับปานกลาง ศึกษาโดยการสังเกตการพูดของเด็กในสถานที่ต่าง ๆ และในห้องทดลอง บันทึกเฉพาะคำที่เด็กพูดกับผู้ทดลองติดต่อกัน 50 ครั้ง ได้ผลคือ เด็กใช้คำในการพูดเพิ่มขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น คือ

อายุ 18 เดือน	คำที่ใช้พูดโดยเฉลี่ย	20.3 คำ
อายุ 24 เดือน	คำที่ใช้พูดโดยเฉลี่ย	66.6 คำ
อายุ 30 เดือน	คำที่ใช้พูดโดยเฉลี่ย	147.6 คำ
อายุ 36 เดือน	คำที่ใช้พูดโดยเฉลี่ย	170.3 คำ
อายุ 42 เดือน	คำที่ใช้พูดโดยเฉลี่ย	203.7 คำ
อายุ 48 เดือน	คำที่ใช้พูดโดยเฉลี่ย	216.3 คำ
อายุ 54 เดือน	คำที่ใช้พูดโดยเฉลี่ย	230.5 คำ

เดล (Dale, 1976) ศึกษาการใช้ถ้อยคำของเด็กในช่วงอายุต่าง ๆ โดยวิธีการ ทดสอบคำศัพท์จากรูปภาพ และพบว่าผลออกมาดังนี้

อายุ (ปี)	ค่าเฉลี่ยของจำนวนคำตอบที่ถูกต้องคิดเป็นร้อยละ การทดสอบคำศัพท์โดยใช้รูปภาพ
2	25
3	40
4	45
5	50
6	60
7	ไม่ได้ศึกษา
8	70
9	ไม่ได้ศึกษา
10	80
12	90

การเพิ่มขึ้นของจำนวนถ้อยคำนั้น อัตราการเพิ่มของคำศัพท์ต่างๆ จะสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะก่อนวัยเรียน หลังจากวัยนี้คำศัพท์ก็จะค่อย ๆ เพิ่มอย่างช้า ๆ แต่จะไม่มีการหยุดนิ่งเฉย การเพิ่มจำนวนคำศัพท์ดังกล่าวเกิดจากการเรียนรู้คำใหม่ ๆ รวมทั้งการเรียนรู้ ความหมายใหม่ของคำศัพท์เก่าที่เคยรู้จักมาก่อนด้วย อย่างไรก็ตาม อัตราการเพิ่มของศัพท์จะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของเด็กเป็นสำคัญ เมื่อเด็กอายุมากย่อมมีประสบการณ์มากขึ้น จึงทำให้รู้จักจำนวนคำมากขึ้น

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับจำนวนถ้อยคำของเด็กไทย สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก (2502) ได้ศึกษาจำนวนถ้อยคำที่เด็กประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 4 รู้จักโดยให้เด็กบอกคำที่ตนรู้จักมากที่สุดภายในเวลา 10 นาทีผลการศึกษาพบว่า จำนวนถ้อยคำที่รวบรวมได้มีดังนี้

เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	รู้จักคำ	1028	คำ
เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	รู้จักคำ	1164	คำ
เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	รู้จักคำ	1173	คำ

เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รู้จักคำ 1360 คำ

ในปี พ.ศ. 2508 กองการวิจัย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ศึกษาคำที่เด็กใช้พูด โดยเล่านิทานให้เด็กอนุบาลจำนวน 21 คนฟังเป็นกลุ่ม แล้วให้เด็กเล่าเรื่องนั้นที่ละคนบันทึกเสียงไว้ ทาคำและความถี่ของทุก ๆ คำที่เด็กแต่ละคนใช้ในการเล่าเรื่องนั้น ผลการวิจัยพบว่า คำที่มีเด็กกว่า 10 คนขึ้นไปใช้ในการเล่าเรื่องมี 142 คำ เด็กระหว่าง 5-9 คนใช้มี 102 คำ และเด็กระหว่าง 1-4 คนใช้มี 354 คำ

การสร้างประโยคของเด็ก

ในตอนแรก ๆ เด็กมักจะใช้คำ ๆ เดียวแทนประโยค 1 ประโยค เช่น "แม่" อาจแทน "แม่มาแล้ว" "แม่มานี่" "แม่จ๋า หนูหิว" คนใกล้ชิดเด็กเท่านั้นที่จะเข้าใจความรู้สึกบ่งบอกย่อได้ ลักษณะการใช้คำ ๆ เดียวแทนประโยคเหล่านี้ สโลบิน (Slobin, 1971) เรียกว่า "Passive Grammar" เมื่อเด็กโตขึ้นรู้จักคำมากขึ้น จะรู้จักเชื่อมคำ 2 คำเป็นประโยค แสดงให้เห็นว่า เด็กเริ่มรู้จักโครงสร้างของประโยคแล้วลักษณะการสร้างประโยคของเด็กในช่วงนี้จะเป็นประธาน กรรมกริยา กรรม มักพบในเด็ก 2-2¹/₂ ปี เช่น แม่ขนม กินขนมไปเที่ยว ฯลฯ ลักษณะการใช้คำ 2 คำมาต่อกัน บางทีจะพบว่าเด็กใช้คำ ๆ หนึ่งเป็นฐานคำเสมอ เช่น หมาไป หมากิน ฯลฯ ซึ่ง โนม ชอมสกี (Noam Chomsky อ้างถึงใน จันทมาลี มณีเจริญ, 2524) กล่าวถึง เสมอว่าเป็น "Pivot Grammar" เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นก็รู้จักขยายคำเป็นประโยคยาวขึ้น เช่น แม่จ๋าขนมปูกินน้อย พ่อไปซื้อขนม เป็นต้น เด็กที่พ่อแม่ใช้ภาษาถิ่นในบ้าน แต่สอนให้เด็กพูดภาษากลางในช่วงที่เด็กมีอายุ 2-3 ปี มักพบว่าเด็กเอาภาษาถิ่นไปบ่นในภาษากลางที่เด็กใช้พูด เมื่อเด็กมีอายุมากพอที่จะเข้าใจเรียนในระดับอนุบาล โดกจะโกดการไรรุ่นรุมมากขึ้น ภาษาที่ใช้พูดก็คล่องขึ้น มีลักษณะคล้ายประโยคที่ผู้ใหญ่พูดมากขึ้นทุกที แม้บางครั้งไม่สมบูรณ์

ครบถ้วนตามหลักไวยากรณ์ แต่ก็สมบูรณ์ครบถ้วนในใจความ ทำให้สื่อความหมายได้ดีทีเดียว

พัฒนาการของประโยค

ไนซ์ (Nice อ้างถึงใน จินตนา เนียมเปี้ย, 2521) แบ่งพัฒนาการของประโยคออกเป็น 4 ขั้น คือ

1. ขั้นการพูดเป็นคำคำเดียว (Single-Word Stage) ขั้นนี้เริ่มเมื่ออายุได้ 2 ปี ต่ำสุดอายุระหว่าง 4-12 เดือน อายุเฉลี่ยระหว่าง 6.6 เดือน
2. ขั้นเริ่มพูดเป็นประโยค (Early Sentence Stage) ขั้นนี้เริ่มเมื่ออายุระหว่าง 13-27 เดือน อายุเฉลี่ยระหว่าง 18 เดือน ต่ำสุดประมาณ 4-7 เดือน ประโยคในตอนแรก ๆ จะไม่สมบูรณ์ ประกอบด้วยคำนาม กริยา วิเศษณ์ และคุณศัพท์ ส่วนคำสรรพนามและสันธานจะมีน้อยหรือไม่มีเลย
3. ขั้นเป็นประโยคสั้น ๆ (Short Sentence Stage) ประโยคประกอบด้วยคำ 3-4 คำ จะปรากฏในเด็กอายุ 2 ปี โดยปกติจะเกิดเมื่ออายุ 3 ปี และช้าที่สุดประมาณอายุ 4-5 ปี ประโยคจะเป็นประโยคสั้น ๆ หรือง่าย ๆ ประกอบด้วยคำนามจะขาดคำนำหน้านาม กริยาช่วย กริยาร่วม คำบุรพบท และสันธาน ประโยคประมาณ 20-60% ยังคงเป็นประโยคที่ไม่สมบูรณ์
4. ขั้นเป็นประโยคสมบูรณ์ (Complete Sentence Stage) ประโยคประกอบด้วยคำ 6-8 คำ เกิดขึ้นในระหว่างอายุ 3-4 ปี เด็กสามารถพูดประโยคได้ในระดับเดียวกับผู้ใหญ่ รูปประโยคประกอบด้วยคำสรรพนาม บุรพบทสันธาน และคำนำหน้านาม

การใช้ประโยคชนิดต่าง ๆ

เมื่อเด็กรู้จักคำต่าง ๆ มากพอสมควรแล้ว เด็กจะเริ่มรวมคำเข้าเป็นประโยคที่สื่อความหมายได้มากขึ้น ประโยคระยะแรก ๆ ของเด็กอาจเป็นประโยคที่ใช้คำเพียงคำเดียว หรือสองคำต่อนั้นก็จะเริ่มสร้างประโยคที่ยาวขึ้น ซึ่งต้องอาศัยกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ แมคคาร์ธี (McCarthy, 1946 อ้างถึงใน กาญจนาไพศาลภานุมาศ, 2529) รายงานเกี่ยวกับจำนวนเฉลี่ยของคำต่อ 1 ประโยคของเด็กอายุต่าง ๆ ดังนี้

อายุ (ปี)	จำนวนคำเฉลี่ยต่อ 1 ประโยค
1 ¹ / ₂	1.2
2	1.8
3	3.4
4	4.4
5	5
6	6.5
7	7.2๕

แมคคาร์ธีเชื่อว่า ความยาวของประโยคเพียงอย่างเดียวไม่สามารถบ่งชี้ถึงความก้าวหน้าทางภาษาได้โดยตรง ต้องอาศัยการพิจารณาถึงความแตกต่างของโครงสร้างทางไวยากรณ์ของประโยคเหล่านั้นด้วย ซึ่งเขาเชื่อว่า จะเป็นตัวทำนายความก้าวหน้าทางภาษาได้ดีกว่า ความยาวของประโยค หรือจำนวนประโยคทั้งหมดที่เด็กพูด แมคคาร์ธีอ้างถึงการศึกษาของ ไนซ์ (Nice) ที่พบว่า ในจำนวนประโยค 50 ประโยคที่เด็กอายุ 3 ขวบพูดจะมี 1-2 ประโยคเท่านั้นที่เป็นอเนกสรรประโยค (Compound Sentence) หรือสังกรประโยค (Complex Sentence) นอกจากนี้ แมคคาร์ธียังได้รวบรวมผลการศึกษานักจิตวิทยาท่านอื่นๆ

เช่น ฮาน (Hahn) และเดวิส (Davis) รวมทั้งผลการศึกษาของตนเองแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตาราง แสดงร้อยละของประโยคชนิดต่าง ๆ

ผู้วิจัย	อายุ (ปี)	วลีที่สื่อความ- หมายได้	เอกรรท- ประโยค	อเนกรรท- ประโยค	วลีที่สื่อความ หมายไม่ได้
แมคคาร์ธี	2	53.8	17.3	.9	25.1
แมคคาร์ธี	3	27.2	45.1	1.5	16.2
แมคคาร์ธี	4	32.0	39.4	6.1	6.8
เดวิส	5 ¹ / ₂	39.4	29.4	4.6	15
ฮาน	6 ¹ / ₂	22.0	33.2	25.5	-

จากผลการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า เด็กจะใช้ประโยคชนิดที่มีความซับซ้อนยิ่งขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น กล่าวคือ เมื่ออายุ 2 ปี เด็กจะใช้วลีในการสื่อความหมายเป็นส่วนใหญ่ (53.8%) และประโยคที่ใช้ส่วนมากก็เป็นเอกรรทประโยค (17.3%) ในขณะที่อเนกรรทประโยคและสังกรประโยคมีเพียงร้อยละไม่ถึง 1 เมื่ออายุ 3 ปี เด็กใช้ประโยคมากขึ้น ใช้วลีน้อยลง โดยจะใช้เอกรรทประโยคมากกว่าอเนกรรทประโยคและสังกรประโยค และเมื่ออายุ 4 ปี 5 ปี และ 6 ปี สัดส่วนการใช้ประโยคทั้ง 3 ชนิดจะเปลี่ยนไปโดยเด็กอายุ 6 ปี จะใช้อเนกรรทประโยคและสังกรประโยคมากขึ้นถึง 25.5% ซึ่งมากเกือบเท่า ๆ กับการใช้เอกรรทประโยค

ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้จักคำศัพท์และการพูดประโยคของเด็ก

แมคคาร์ธี (McCarthy, 1972) กล่าวว่า เมื่อคนเราต้องการพูดภาษา เราจะต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งสำคัญ 2 ประการคือ รู้ว่าจะพูดอะไร นั่นคือ รู้ว่าจะใช้คำและวลีอะไรในขณะนั้น หรือสถานการณ์นั้นและสามารถพูดคำและประโยคออกมาได้ ดังนั้นการรู้จักคำศัพท์จึงน่าจะสัมพันธ์กับความสามารถในการพูดประโยคของเด็กๆ

วิลเลียมส์ (H.M Williams อ้างถึงใน Miller, 1951) พบว่าการออกเสียงการใช้คำอย่างถูกต้อง ความยาว ความสมบูรณ์ และความซับซ้อนของประโยคที่เด็กพูด เหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และเขาเชื่อว่าขนาดของจำนวนคำศัพท์จะสัมพันธ์กับอายุสมองและอายุปฏิบัติกันด้วย

เพ็ญจันทร์ สุนทรจารย์ (2525) พบว่า ความสามารถในการพูดเป็นประโยคมีความสัมพันธ์กับการรู้จักคำศัพท์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผจญ สุวรรณวงศ์ (2528) ศึกษาการใช้เกมในการสอนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย โดยศึกษาในเด็กประถมศึกษปีที่ 4 จำนวน 60 คนพบว่าเด็กในกลุ่มทดลองที่ได้รับสิ่งเร้าเป็นเกมทางภาษา จะมีการเรียนรู้อาษาไทยได้ดีขึ้นกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับเกม เพราะในขณะที่เด็กเล่นเกม เด็กจะได้ภาษาไปด้วยช่วยให้เด็กใช้ภาษาได้คล่องแคล่วขึ้น

ประภาพันท์ นิลอรุณ (2530) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมทางการเรียนภาษาไทยของเด็กปฐมวัยในท้องถิ่นที่มีปัญหาในการใช้ภาษาไทย โดยใช้วิธีมุ่งประสบการณ์ภาษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนสังขะ และโรงเรียนดมวิทยาคาร อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 50 คน โดยใช้เวลาทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยที่เรียนโดยวิธีมุ่งประสบการณ์ภาษา มีความพร้อมทางการเรียนภาษาไทยสูง

จรรยา ถิ่นธยาภรณ์ (2532) ศึกษาวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ที่ส่งผลต่อความพร้อมทางการเรียนภาษาไทย ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 โดยศึกษาในเด็กนักเรียนชั้นเด็กเล็กในอำเภอฝาง 30 คนพบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษามีความพร้อมทางการเรียนภาษาไทยสูงกว่าเด็กในกลุ่มควบคุม นอกจากนี้ในกลุ่มทดลองยังมีความพร้อมทางภาษาไทยในการจำแนกเสียง การรู้คำศัพท์ ความเข้าใจในการฟังมากกว่าในกลุ่มควบคุม

Kelty (อ้างถึงใน พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข, 2525) ได้ทำการวิจัยในเด็กประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 188 คน โดยศึกษาผลของการฝึกทักษะการฟังที่มีต่อการอ่านของนักเรียน การฝึกนี้มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนสามารถเก็บความเข้าใจโดยเก็บใจความสำคัญและรายละเอียด แล้วสรุปเรื่องได้ด้วยภาษาของตนเอง พบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกฟังบทเรียนละ 15 นาทีเป็นเวลา 1 เดือน มีทักษะทางภาษาดีกว่ากลุ่มควบคุม

Irwin (1967) ได้ทำการทดลองในเด็กอายุ 13 เดือน โดยการอ่านเรื่องให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอต่อการออกเสียงของเด็ก ติดตามไป 30 เดือนพบว่าในกลุ่มทดลองจะได้คะแนนการออกเสียงดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเห็นได้ชัดเจน

Nelson (1973) ได้ทำการทดลองกับเด็กอายุ 1 ปี จำนวน 18 คน เด็กในกลุ่มทดลองจะได้เรียนรู้คำศัพท์เกี่ยวกับคน สัตว์ สิ่งของ และการกระทำ โดยเขาจะพบเด็กเดือนละ 1 ครั้งๆละ 1 ชั่วโมง เมื่อติดตามไป 6 เดือนพบว่ากลุ่มทดลองมีความแตกต่างทางภาษาจากกลุ่มควบคุมอย่างมาก และยังสามารถใช้คำสรรพนามได้ด้วย

Rescorla (1981) ได้ทำการทดลองกับเด็กอายุ 1 ปี จำนวน 6 คน โดยผู้วิจัยจะพบกับเด็กทุกวันและบันทึกคำพูดใหม่ๆของเด็กไว้ทุกวัน , ทุกครั้งที่เขาไปพบเด็กเขาจะซื้อของเล่นชิ้นเล็กๆไปฝากเด็ก และสอนให้เด็กรู้จักกับของเล่นและคำศัพท์ที่ใช้เรียก เช่นวันแรกเขาซื้อรถ วันต่อมาเขาจะซื้อรถชนิดต่างๆ เช่น รถไฟ รถบรรทุก รถเมล์ รถแท็กซี่ ฯลฯ เวลาผ่านไป 1 เดือน ผู้วิจัยได้ทดสอบโดยการ ใช้คำศัพท์เฉพาะ เรียกชื่อของเล่นเหล่านั้น เด็กสามารถเข้าใจได้อย่างถูกต้อง